

«Η χαμένη (ή κρυμμένη) Ρωμηοσύνη»

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου

Του Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιεροθέου

Διάβασα ένα σημαντικό άρθρο του δημοσιογράφου Νίκου Χειλαδάκη που δημοσιεύθηκε στην ιστοσελίδα του, αλλά και σέ περιοδικό (Τρίτο Μάτι, τεύχος 219, Μάιος 2014), με τίτλο «Η χαμένη Ρωμηοσύνη», που όπως φαίνεται από το περιεχόμενό του μάλλον αφορά την κρυμμένη Ρωμηοσύνη, και θα κάνω μιά μικρή παρουσίασή του.

1. Κρίση τουρκικής ταυτότητας

Τό άρθρο αυτό αναφέρεται στον πληθυσμό της Μικράς Ασίας και γενικότερα της σημερινής Τουρκίας και υποστηρίζει ότι μέσα σέ αυτό πού χαρακτηρίζουμε τουρκικό πληθυσμό βρίσκεται ή «χαμένη Ρωμιοσύνη», «πού έμεινε στην Τουρκία μετά τό 1922 και σήμερα αναζητᾶ τήν ταυτότητά της». Οί Τοῦρκοι αναρωτιοῦνται ἔάν οί παπποῦδες τους ἦρθαν ἀπό τήν Κεντρική Ἀσία ἢ εἶναι ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων.

Παρατίθενται διάφορες ἀπόψεις και θεωρίες Τούρκων καθηγη-τῶν, δημοσιογράφων και γενικά προβληματισμένων ἀνθρώπων πού διατυπώθηκαν τά τελευταῖα χρόνια και ἀναφέρονται στην ταυτότητά τους και στην πραγματικότητα παρουσιάζεται «ή μεγάλη κρίση ταυτότητας της σημερινής Τουρκίας».

Οί ἐπιστήμονες και διανοητές, πού ἀνα-φέρονται ὀνομαστικά στό ἄρθρο, προσπαθοῦν νά καταρρίψουν «τόν τεχνικό μύθο γιά τήν τουρκική ἐθνική ταυτότητα», τήν ὁποία κατασκεύα-σε μέ πλαστά ὑλικά ὁ ἰδρυτής της τουρκικῆς δημοκρατίας (ένός καθαρά τεχνητοῦ Κράτους), ὁ Μουσταφά Κεμάλ, ὁ ἐπονομαζό-μενος “Πατέρας τῶν Τούρκων” (Ἄτατούρκ)».

Πρόκειται γιά κρίση της τουρκικῆς ταυτότητας, πού ἐπικρατεῖ σέ Τούρκους πού ζοῦν στό σύγχρονο Τουρκικό Κράτος.

2. Οί κρυπτοχριστιανοί

Τό ἄρθρο ξεκινᾶ ἀπό τίς ἀπόψεις τοῦ ἀρθρο-γρά-φου ὅτι μέ τήν ἀνταλλαγή τῶν πληθυσμῶν, μετά τήν συνθήκη της Λωζάνης πού ὑπογράφηκε στίς 30 Ἰανουαρίου τοῦ 1923, δέν ἔφυγαν ὅλοι οί Ρωμηοί, ἀλλά ὑπῆρξαν χιλιάδες Ρωμηοί «πού προτίμησαν νά μείνουν στά πατρικά ἐδάφη, στά ἱστορικά και ἅγια ἐδάφη της Μικράς Ἀσίας, δηλώνοντας ὅτι γίνονται μουσουλ-μάνοι, καθώς τό βασικό κριτήριο της ἀνταλλαγῆς ἦταν τό θρη-σκευτικό».

Ὁ Τοῦρκος καθηγητής της ἱστορίας Γισούφ Χαλάτσογλου, σέ δημόσια ὁμιλία του δήλωσε ὅτι «τό 1924, στή Μικρά Ἀσία, 130.000 χριστιανοί γιά νά παραμείνουν στίς πατρίδες τους και νά μή συμπεριληφθοῦν στούς ἀνταλλάξιμους, ἀναγκάστηκαν νά δηλώσουν πώς εἶναι μουσουλμάνοι και μάλιστα Ἀλεβῆτες, μιά θρησκευτική ταυτότητα πού τούς ἔδινε τή δυνατότητα νά διαφο-ροποιηθοῦν ἀπό τό ἐπίσημο σουνιτικό θρησκευτικό δόγμα».

Σύμφωνα μέ μελέτη της Τουρκάλας ἱστορικοῦ τοῦ Πανε-πιστημίου της Μερσίνας Fahriye Emgili πού συντάχθηκε τό 2005, ἀλλά δημοσιεύθηκε τό 2012 μέ τίτλο «Προσηλυτισμός, (στό Ἰσλάμ) σάν μιά προσπάθεια διάσωσης-ἐξαίρεσης ἀπό τήν

Άνταλ-λαγή, (τῶν πληθυσμῶν)», γίνεται ἀναφορά σέ πολλά περιστατικά πού ἔχουν καταγραφεῖ στά ἀρχεῖα τῆς ἐποχῆς. Σύμφωνα μέ αὐτήν τήν μελέτη «ὑπῆρξαν ἀμέτρητες περιπτώσεις ὅπου οἱ Ἑλληνορθό-δοξοὶ ἀποφάσισαν νά μείνουν -εἴτε δηλώνοντας ὅτι προσέρχονται στό Ἰσλάμ, ἢ ἀκόμα πιό συχνά, μέ διάφορους περιστασιακοὺς γάμους, ὅπου κυριαρχοῦσε ἡ προσδοκία νά σώσουν τίς περιουσίες καί τά σπίτια τους καί νά παραμείνουν στήν προγονική τους γῆ».

Σέ ἄρθρο στήν τουρκική ἐπιθεώρηση «Aksyon» (Μάρτιος 2005) μέ τίτλο «ἐπιστρέφουν, στίς πατρογονικές τους θρησκείες» γίνεται ἀναφορά «σέ πολλές ἐπὶ πλὺθος περιπτώσεις μουσουλμάνων πού μετά ἀπό πολλά χρόνια δήλωναν ὅτι θέλουν νά ξαναγίνουν Χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι, ὅπως ἦταν οἱ πρόγονοί τους».

Ἡ Τουρκική ἐφημερίδα Radikal στίς 15 Φεβρουαρίου 2013 δημοσίευσε ἄρθρο μέ τίτλο: «Στήν Τουρκία ζοῦν ἑκατον-τάδες χιλιάδες κρυφοὶ Χριστιανοί», καί στήν ἐφημερίδα Ekspres δημοσιεύθηκε ἄρθρο ἀπό τήν δημοσιογράφο Yasemin Güs μέ πιό χαρακτηριστικό τίτλο «στήν Ἀνατολία ὑπάρχουν χιλιάδες κρυμ-μένες ἀπό τό παρελθόν χριστιανικές οἰκο-γέ-νιες». Ἡ δημοσιο-γράφος ἀναφέρεται στό γεγονός ὅτι «οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν τῶν Ρωμιῶν ἐνῶ ἐπίσημα δηλώνουν ὅτι εἶναι Τοῦρκοι μουσουλμάνοι, παρά ταῦτα στά σπίτια τους ἐξακολου-θοῦν νά εἶναι χριστιανοί καί νά ἀκολουθοῦν τίς χριστιανικές θρησκευτικές ἐορτές», «πι-στεύ-ουν στόν Χριστό» καί ἐνῶ φαίνον-ται μουσουλμάνοι «στήν πραγ-μα-τικότητα εἶναι κρυμμένοι χρι-στια-νοί».

3. Γηγενῆς πληθυσμός καί Τοῦρκοι

Τό κείμενο αὐτό τοῦ Νίκου Χειλαδάκη πού παρουσιάζω ἐδῶ καί ἀναφέρεται στήν «Χαμένη Ρωμιοσύνη» πηγαίνει καί βαθύτερα. Ἀναφέρεται στόν Τοῦρκο δημοσιογράφο-ἀρθρογράφο Ahmet Altan, πού ἐγράφη στήν ἐφημερίδα Taraf, «ὅτι οἱ Ὀθωμανοὶ ἵδρυσαν τήν πρώτη τους ἡγεμονία τό 1299, ἐνῶ τά πρῶτα τουρκικά φῶλα εἶχαν ἔρθει στήν Μικρά Ἀσία μετά τό 1071». Ἐπομένως, σύμφωνα μέ τόν Τοῦρκο ἀρθρογράφο, «δέν μπορεῖ στήν συνέχεια νά ἐξαφανίσθηκαν οἱ γηγενεῖς κάτοικοι πού ἀριθμοῦσαν πολλά ἑκατομμύρια, ἐκτός καί ἂν, ὅπως λέει μάλιστα εἰρωνικά ὁ Ἄλπ Ἄρσλον, ὁ ἡγέτης τῶν πρώτων Σελτζούκων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶχε φέρι μαζί του ἀπό τήν κεντρική Ἀσία ... 70 ἑκατομμύρια τουρκόφωνους κατοίκους».

Ὅμως, ὁ Τοῦρκος αὐτός ἀρθρογράφος «δέν περιορίζεται στό νά καταρρίψει τόν μῦθο τῆς τουρκικῆς καταγωγῆς τῶν σημερινῶν μουσουλμάνων κατοίκων τῆς σύγχρονης Τουρκίας», ἀλλά «προχωρεῖ καί σέ ἔντονη κριτική κατά τοῦ Ἰσλαμιστή πρωθυπουργοῦ Ταΐπ Ἐρντογάν, καί τοῦ νεοθωμανικοῦ του ἐπιτελείου, κατηγορώντας τους ὅτι βασίζονται σέ μυθικές ἱστο-ρικές ἀναφορές πού δέν ἔχουν

καμία σχέση με τήν πραγματικό-τητα».

Ο δημοσιογράφος καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι σημερινοί Τούρκοι δέν πρέπει νά πιστεύουν «τά ιστορικά ψεύδη πού τούς σερβίζουν», αλλά θά πρέπει νά ξαναγράψουν τήν ιστορία τους καί νά ανακαλύψουν τίς προγονικές τους ρίζες. Όπως υποστηρίζει «οί σημερινοί κάτοικοι τῆς Τουρκίας θά πρέ-πει νά αποδεχθοῦν τήν ... ἑλληνοαρμενική τους καταγωγή καί νά ἀναδείξουν ξανά τόν πολιτιστικό πλοῦτο τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, πού ἔχει σάν βάση του τούς λαούς πού ἡ σύγχρονη τουρκική ιστορία θέλει νά διδάσκει ὅτι ἐξολοθρεύτηκαν ὡς διά μαγείας, μετά τήν ἔλευση τῶν τουρκικῶν φυλῶν».

Ἀναφέρεται καί ἡ μαρτυρία-ὁμολογία τῆς «Τουρκάλας» συγγραφέως Esra Elö πού τήν ἔκανε σέ τηλεοπτική ἐκπομπή μεγάλης τηλεθέασης ὅτι «δέν μπορεῖ νά ἰσχυρισθεῖ ὅτι εἶναι Τουρκάλα καί ὅτι ποτέ δέν ἔννοιωσε ὅτι εἶναι τουρκικῆς καταγωγῆς, ἀλλά ἡ καταγωγή της προέρχεται ἀπό τούς γηγενεῖς κατοίκους τῆς Μικρᾶς Ἀσίας». Καί ἀκόμη πιό προχωρημένα ὁμολόγησε ὅτι «ποτέ δέν αἰσθάνθηκε πῶς ἔχει αὐτό πού ἀναφέρουν ὡς τουρκική ἐθνική συνείδηση».

4. «Σκάνδαλο ἡ ιστορία τῶν Ἀλεβητῶν»

Τό ἀκόμη ἐκπληκτικό στό κείμενο αὐτό πού ἀναφέρομαι εἶναι ὅτι γίνεται λόγος γιά τούς Ἀλεβῆτες, τούς ὁποίους ὁ ἀρθρογράφος θεωρεῖ ὡς τούς «χαμένους χριστιανούς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας».

Σήμερα οἱ Ἀλεβῆτες ἀποτελοῦν μειονότητα πού φθάνει τά 20 ἑκατομμύρια. Γίνεται λόγος γιά τό βιβλίο μέ τίτλο «Σκάνδαλο ἡ ιστορία τῶν Ἀλεβητῶν», πού συνέγραψε ὁ Erdoğan Çinar μέ μιᾶ ὁμάδα Τούρκων ἐρευνητῶν ὅπου ὑποστήριξαν ὅτι «οἱ Ἀλεβῆτες τῆς Τουρκίας ἀποτελοῦν μεγάλο σκάνδαλο, γιατί εἶναι στήν πραγματικότητα οἱ χαμένοι χριστιανοί τῆς Μικρᾶς Ἀσίας», μετά τήν ἐπικράτηση τῶν Ὀθωμανῶν. Ὑποστηρίζεται ὅτι «οἱ Γέροντες τῶν Ἀλεβητῶν δέν εἶναι παρά χριστιανοί πού θέλοντας νά ἀποφύγουν τόν διά τῆς βίας ἐξισλαμισμό, κατέφυγαν στή δημιουργία μιᾶς ἰσλαμικῆς αἵρεσης μέ πολλά χριστιανικά στοιχεῖα».

Στό βιβλίο αὐτό γράφεται ὅτι «τά θρησκευτικά κέντρα τῶν Ἀλεβητῶν ἔχουν κτιστεῖ πάνω σέ χριστιανικές ἐκκλησίες», οἱ Ἀλεβῆτες «ἐμφανίσθηκαν σέ μιᾶ περιοχή στή βορειοανατολική Καππαδοκία, ὅπου ὑπῆρχε πυκνός ἑλληνορθόδοξος χριστιανικός πληθυσμός, πιστεύουν στόν Ἅγιο Γεώργιο, «στά μοναστήρια τους γινόταν ἐξομολόγηση τῶν νέων μελῶν καί μετά τήν ἐξομολόγηση τούς ἔδιναν νά πιοῦν κρασί καί νά φᾶνε ψωμί καί τυρί». Οἱ «μοναχοί» τῶν Ἀλεβητῶν τηροῦσαν ἀγαμία καί σέ πολλά σημεῖα θυμίζουν Ὀρθόδοξα Μοναστήρια. Εἶχαν μοναδική τελετουργία πού θύμιζε Μυστικό Δεῖπνο. Ἀκόμη, «οἱ γυναῖκες διατήρησαν τό

καθεστώς της ἐλευθερίας καί της ισότητος μέ τούς ἄνδρες». Καί τό ἀποκορύφωμα ὅλων εἶναι «ἡ ἀλεβική δοξασία γιά τή δική τους ἐκδοχή της Ἀγίας Τριάδος», δηλαδή ὁμιλοῦν γιά ἐνότητα μεταξύ τοῦ Θεοῦ, τοῦ Μωάμεθ καί τοῦ Ἀλὶ.

5. «Ἡ ἄπιστη Σμύρνη»

Ἕνα ἄλλο τεκμήριο γιά τήν χριστιανική ταυτότητα τοῦ πληθυσμοῦ της Μικρᾶς Ἀσίας εἶναι ἡ ὀνομασία γιά τήν Σμύρνη ὡς «Γκιαούρ Ἰσμίρ», δηλαδή «ἄπιστη Σμύρνη» καί αὐτό γίνεται «πολλές δεκαετίες ἀπό τήν ἀποχώρηση ἀπό τήν Σμύρνη τοῦ ἑλλη-νικοῦ στοιχείου».

Ὁ Πρόεδρος της Διεύθυνσης θρησκευμάτων της Τουρκίας Mehmet Görmez ἔχει δηλώσει ὅτι «ἡ θρησκευτική ταυτότητα της Σμύρνης εἶναι διαφορετική ἀπό τήν ὑπόλοιπη Τουρκία». Στήν σύγχρονη Σμύρνη εἶχε ἀναπτυχθῇ ἡ ἰσλαμοφο-βία, γι' αὐτό λαμβάνονται μέτρα γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἰσλα-μι-σμοῦ μέ κτίσιμο τζαμιῶν καί ἔμφαση στόν ἰσλαμικό μυστικισμό.

6. Ὁ Χριστός στό Κοράνι καί οἱ κρυπτοχριστιανοί

Ἀκόμη, στό κείμενο τοῦ Νίκου Χειλαδάκη ἀναφέρεται ὅτι σέ μιά διάσκεψη πού ἔγινε στήν Θεολογική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου της Σαμψούντας, τήν 30-10-2013, τέθηκε ἡ ἀντιφατικότητα πού ὑπάρχει στό Κοράνιο σχετικά μέ τόν Χριστό, τόν Μωάμεθ καί τήν Δευτέρα Παρουσία.

«Ὁ Χριστός στό Κοράνι ἐμφανίζεται ὅχι ὡς Θεάνθρωπος, ἀλλά σάν ἕνας μέγας προφήτης προτελευταῖος πρίν ἀπό τόν Μωάμεθ πού θεωρεῖται ὡς ὁ τελευταῖος προφήτης». Στήν Συνδιάσκεψη αὐτή τέθηκε τό ἐρώτημα, χωρίς νά δοθῇ ἀπάντηση: «Πῶς στό ἱερό Κοράνι προβάλλεται ὁ Μωάμεθ σάν ὁ τελευταῖος προφήτης τοῦ Θεοῦ, ὅταν στό ἴδιο τό Κοράνι ἀναγράφεται ὅτι στήν Δευτέρα Παρουσία θά ἐμφανιστεῖ ὁ τελευταῖος προφήτης, Ἰησοῦς Χρι-στός;».

Αὐτό δείχνει ὅτι γίνονται τέτοιες συζητήσεις μέσα στίς Θεολογικές Σχολές πού δείχνουν ὅτι «τό μουσουλμανικό ἐπί-στρωμα πού ἔχει κυριαρχήσει στήν σημερινή Τουρκία, εἶναι σα-θρό καί συχνά παρουσιάζει σοβαρές ρωγμές στήν ἴδια τήν ἐπι-φάνειά του», καί αὐτό φανερώνει τήν ἀναζήτηση «της χαμένης χριστιανικῆς ταυτότητας τῶν κατοίκων της Τουρκίας».

Ἐπίσης, στό κείμενο τοῦ Νίκου Χειλαδάκη γίνεται λόγος σέ ἕνα δη-μο-σίευμα της ἐφημερίδος Aksam (28-1-2014) μέ τήν φωτογραφία πού «ἕνας Τοῦρκος ἱμάμης ἀναγινώσκει περικοπές ἀπό τό Κοράνι στους μουσουλμάνους ὑπό τή σκέπη τοῦ Παντοκράτορος Ἰησοῦ Χριστοῦ»!

Τί ακριβῶς ἔγινε; Τό τζαμί αὐτό προηγουμένως ἦταν ὀρθόδοξος Ναός πού τό 1924 μετατράπηκε σέ τζαμί, καί καλύφθηκε ἡ τοιχογραφία τοῦ Παντοκράτορος, ἐπειδή στό Ἰσλάμ ἀπαφορεύεται ἡ ἀπεικόνιση μορφῶν. Ὅμως, ὕστερα ἀπό ἕναν τοπικό σεισμό ἔπεσαν οἱ σοβάδες πού τόν κάλυπταν καί ἀποκαλύφθηκε ἡ εἰκόνα τοῦ Παντοκράτορος. Ἔτσι, οἱ ντόπιοι μουσουλμάνοι δέν τόλμησαν στήν συνέχεια νά τήν καταστρέψουν ἢ νά τήν σκεπάσουν πάλι μέ ἀσβέστη, ὅπως εἶναι ἡ συνήθης πρακτική τῶν μουσουλμάνων γιά τίς ἀγιογραφίες ὅταν μιά ἐκκλησία μετατρέπεται σέ τζαμί».

Καί αὐτό τό περιστατικό δείχνει «μπερδεμένες θρησκευτικές συνειδήσεις», ἴσως, ἀκόμη, καί ὑπάρχοντα ἵχνη κρυπτοχριστιανῶν πού ἐκδηλώνονται μέ αὐτόν τόν τρόπο κάτω ἀπό ἕνα καταπιεστικό δράμα τῶν κρυπτοχριστιανῶν πού ἐπιφανειακά ζοῦσαν σάν μουσουλμάνοι, ἐνῶ στήν πραγματικότητα καί κρυφά λάτρευαν τόν Ἰησοῦ Χρι-στό».

7. Δέν ὑπῆρξε τουρκική φυλή

Στό τέλος τοῦ κειμένου, ὕστερα ἀπό τήν ἀνάλυση τῶν ἀνωτέρω ὁ Νίκος Χειλαδάκης ἀναφέρει ὅτι τήν 1^η Δεκεμβρίου τοῦ 2013 ὁ καθηγητής Yasin Aktay καί ἀρθρογράφος τῆς φιλο-κυβερνητικῆς ἰσλαμικῆς τουρκικῆς ἐφημερίδος Yeni Şafk στό Πανεπιστήμιο τῆς πόλης Bayburt σέ μιά διάσκεψη δήλωσε δημόσια ὅτι «δέν ὑπάρχει καί δέν ὑπῆρξε ποτέ τουρκική φυλή». Ὑποστήριξε ὅτι ὁ ὅρος «Τοῦρκος» «εἶναι ἕνα σύνθετο πράγμα καί ὅτι στήν πραγματικότητα δέν ὑπάρχει τουρκική φυλή, ἀλλά εἶναι ἕνα συνοθύλευμα ἀπό πολλά στοιχεῖα». Αὐτή ἡ δήλωση δημιούργησε ἀντιδράσεις μέ ἀποτέλεσμα νά φύγῃ ἀπό τό πάνελ καί τήν αἴθουσα, ὅπου γινόταν ἡ συζήτηση.

Καί τό κείμενο τοῦ Νίκου Χειλαδάκη καταλήγει: «Γιά ὅσους παρακολουθοῦν ἀπό κοντά τίς ἐξελίξεις στήν Τουρκία, εἶναι σίγουρο πώς τέτοιες ὁμολογίες θά πολλαπλασιαστοῦν στό μέλλον καί σταδιακά θά μετατραποῦν σέ “χιονοστιβάδα” πού θά καταρρίψει τόν τεχνητό μῦθο γιά τήν τουρκική ἐθνική ταυτότητα».

8. Προσωπικές μου ἐκτιμήσεις

Ὅταν διάβασα τό κείμενο αὐτό καί τό συνέδεσα μέ ἄλλα κείμενα πού ἔχω διαβάσει στό παρελθόν καταλαβαίνω ἔντονα τό τί διεργασίες γίνονται στήν σημερινή Τουρκία.

Οἱ Ὄθωμανοί κατέλαβαν ὅλο τόν πληθυσμό τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τόν ἐξισλάμισαν μέ βίαιο τρόπο καί οἱ Ρωμηοί μέ διά-φορους τρόπους προσπάθησαν νά ἐπιβιώσουν. Ἀκόμη, καί μέ τήν ἀνταλλαγή τῶν πληθυσμῶν παρέμεινε πολύ ρωμαϊκό στοιχεῖο

πού έξισλαμίσθηκε καί κράτησε μερικά βασικά στοιχεΐα τοῦ πολιτισμοῦ τους καί τοῦ Χριστιανισμοῦ. Πῶς εἶναι δυνατόν ὅλα αὐτά τά ἑκατομμύρια πού ἀποτελοῦν τήν σημερινή Τουρκία νά εἶναι Ὅθωμανοί; Γι' αὐτό καί ὅσοι Τοῦρκοι ἐρευνοῦν τά θέματα αὐτά ἔχουν κρίση ταυτότητος.

Ὁ Κεμάλ Ἀτατούρκ, «πατέρας τῶν Τούρκων» προσπάθησε νά δημιουργήσῃ ἕνα νέο ἔθνικό κράτος, κατά ἀπομίμηση τῶν ἄλλων ἔθνικῶν κρατῶν πού ἐπικρατοῦσαν στήν Εὐρώπη ἀπό τόν 18^ο αἰῶνα καί μετά, μέ τήν ἀρχή τοῦ ἐθνικισμοῦ πού καλλιέργησε ὁ Διαφωτισμός καί ὁ Ρομαντισμός. Φαίνεται ὅτι τώρα ὁ Ἔρντογάν προσπαθεῖ νά σπάσῃ τήν θεωρία περί Ἐθνικοῦ Κράτους καί νά φέρῃ στό προσκήνιο τήν Ὅθωμανική Αὐτοκρατορία. Δέν γνωρίζω πῶς θά ἐκφρασθῇ αὐτό σήμερα καί τί ζυμώσεις θά προκαλέσῃ στόν εὐρωπαϊκό χῶρο.

Τό γεγονός εἶναι ὅτι ὁ Ἔρντογάν σήμερα ἔχει ἕνα ὄραμα, τήν διάσπαση τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Κράτους καί τήν ἐπάνοδο στήν Ὅθωμανική Αὐτοκρατορία. Καί διερωτῶμαι: Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες τί ὄραμα ἔχουμε; Ποιά εἶναι ἡ ἀποψή μας γιά τήν Ρωμηοσύνη μέ τήν οἰκουμενική διάστασή της; Τί πιστεύουμε γιά τήν κρυμμένη Ρωμηοσύνη στήν Τουρκία καί πῶς βλέπουμε τίς ζυμώσεις πού γίνονται σήμερα στήν Τουρκία. Ἔχουμε ὄραμα νά δοῦμε καί τούς Ρωμηούς πού εἶναι χαμένοι ἢ κρυμμένοι στόν Δυτικό Χῶρο ἢ ἀρκούμεστε ἀπλῶς στήν «Ἑλλαδίτσα μας» πού συνδέεται μέ τήν ἀρχαία Ἑλλάδα, χωρίς νά ἔχη συνέχεια; Θεωροῦμε ὅτι ἐμεῖς οἱ νεοέλληνες ἔχουμε μόνον παπποῦ (ἀρχαία Ἑλλάδα) χωρίς νά ἔχουμε πατέρα (Χριστιανική Ρωμανία); Τί εἴμαστε τελικά καί ποιά εἶναι ἡ ταυτότητα τοῦ σημερινοῦ Τούρκου καί ποιά εἶναι καί ἡ δική μας ταυτότητα, καί τί εἶναι οἱ Ἀλε-βῆτες;

Αὐτά εἶναι ἐρωτήματα πού προσδιορίζουν τήν ταυτότητά μας πού πρέπει νά συζητᾶμε, καί, βεβαίως, πρέπει νά σεβόμαστε τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, πού γνωρίζει καλῶς τά πράγματα αὐτά καί ὅταν ἐρωτοῦνται πόσοι εἶναι, ὁμολογοῦν: «Εἴμαστε λίγοι καί ἀμέτρητοι».